

دانشگاه علامه طباطبایی
دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
مشاوره مدرسه

موضوع:
بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با خطرپذیری در
دانشجویان خوابگاهی دانشگاه علامه طباطبایی تهران

استاد راهنما:
دکتر سیده خدیجه آرین
استاد مشاور:
دکتر کیومرث فرح بخش
استاد داور:
دکتر مهوش شهیدی

نگارش:
هانیه السادات باقری یزدی
آذر ۱۳۸۹

دانشگاه علامه طباطبایی
دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی
پایان نامه
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
مشاوره مدرسه

موضوع:

بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با خطرپذیری در
دانشجویان خوابگاهی دانشگاه علامه طباطبایی تهران

استاد راهنما:

دکتر سیده خدیجه آرین

استاد مشاور:

دکتر کیومرث فرح بخش

استاد داور:

دکتر مهوش شهیدی

نگارش:

هانیه السادات باقری یزدی

من لم يشكر المخلوق، لم يشكر الخالق

تشکر و سپاس فراوان از

سرکارخانم دکتر سیده خدیجه آرین
جناب آقای دکتر کیومرث فرح بخش و
سرکارخانم دکتر سیده خدیجه آرین
که پایان رسیدن این پایان نامه مرهون راهنمایی، مشاوره و
بهره برداری از دانش این عزیزان می باشد.

و سپاس و تشکر از

اساتید ارجمند و دانشجویان عزیزی که با حمایت و همکاری
بیدریغ خود، انجام این پژوهش را فراهم آوردند.

تقدیم به

همسر عزیزم: بهزاد

آنکه وجودش آرامش بخش و نامش شایسته اوست . در
سختی ها یار و در زندگی همنشین من و همراهی او
سالهای تحصیل را برایم آسان نمود.
خدایا، تو انم ده تا بتوانم همسری شایسته و لایق در کنار او
باشم تا بتواند در زندگی موفق و شاد باشد.

تقدیم به

پدر و مادر عزیز و گرامیم
همانها که اسوه صبر و مقاومتند و من همواره محتاج دعای
خیرشان در تحصیل و زندگی هستم.
پروردگارا، مرا یاری ده تا بتوانم دست بوس و دعا گوی
شان باشم و به آنها سلامتی و تندرستی عطا نما.

عنوان: بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با خطرپذیری در دانشجویان خوابگاهی

دانشگاه علامه طباطبایی تهران در سال ۱۳۸۹

چکیده

مقدمه: امروزه سرمایه اجتماعی، به عنوان بعد اجتماعی و معنوی سلامت، مورد توجه دانشمندان علوم انسانی و اجتماعی زیادی قرار گرفته است. از نقطه نظر رفاه اجتماعی، سرمایه اجتماعی بعدی است که می تواند از طریق تشویق افراد مشارکت و همکاری در تعاملات اجتماعی، به حل معضلات و آسیب های اجتماعی و کاهش خطرپذیری در افراد جامعه کمک نماید. این پژوهش، با هدف بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با خطرپذیری در دانشجویان ساکن در خوابگاه های دانشگاه علامه طباطبایی تهران در سال ۱۳۸۹ انجام گرفته است.

روش پژوهش: پژوهش حاضر مطالعه میدانی و توصیفی از نوع همبستگی است. برای جمع آوری داده های پژوهش، از پرسشنامه سرمایه اجتماعی (اونیکس و بولن، ۲۰۰۰)، و خطرپذیری نوجوانان ایرانی (زاده محمدی و احمدآبادی، ۱۳۸۷) استفاده شده است. نمونه مورد مطالعه، ۳۷۲ نفر از دانشجویان ساکن در خوابگاه های پسران و دختران دانشگاه علامه طباطبایی شهر تهران که بصورت تصادفی انتخاب گردیدند تشکیل دادند. داده های این پژوهش با استفاده از SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج: یافته های پژوهش نشان داد که همبستگی معنی دار منفی بین سرمایه اجتماعی، ابعاد شناختی و ارتباطی سرمایه اجتماعی با خطرپذیری در افراد مورد مطالعه وجود دارد، لیکن بین بعد ساختاری سرمایه اجتماعی و خطرپذیری، ارتباط معنی دار مشاهده نگردید. همچنین بین ابعاد مواد مخدر، الکل، سیگار و خطرپذیری جنسی خطرپذیری با سرمایه اجتماعی در دانشجویان خوابگاهی مورد مطالعه، همبستگی معنی دار و منفی

وجود دارد. میانگین نمرات دختران، افراد متاهل و شاغل در پرسشنامه سرمایه اجتماعی، بطور معنی داری بیش از سایر گروهها بوده، و برعکس میانگین نمره پسران، افراد مجرد و بیکار در پرسشنامه خطرپذیری بطور معنی داری بیش از گروه های دیگر بوده است ($P < 0/05$).

بحث و نتیجه گیری: بررسی روایی و پایایی بالای پرسشنامه های مورد استفاده در این مطالعه نشان داد که این ابزارها را می توان بطور موفقیت آمیزی در جامعه بکار برد. وجود ارتباط بین سرمایه اجتماعی و خطرپذیری، به متولیان سلامت جامع ه و دانشگاهها کمک می کند تا بتوانند اقدامات پیشگیرانه و حمایتی موثر و مناسب را در جهت ارتقاء سطح سلامت اجتماعی و معنوی افراد جامعه و بویژه دانشجویان بردارند.

کلید واژه ها : سرمایه اجتماعی، خطرپذیری، بعد شناختی، بعد ارتباطی و بعد ساختاری سرمایه اجتماعی، دانشجویان خوابگاهی، دانشگاه علامه طباطبایی تهران ،
۱۳۸۹.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف	چکیده
ج	فهرست مطالب
د	فهرست جداول
۱	فصل اول: کلیات پژوهش
۲	مقدمه
۳	بیان مساله
۵	اهمیت و ضرورت پژوهش
۷	اهداف پژوهش
۸	فرضیه های پژوهش
۹	تعریف مفاهیم: تعاریف نظری و عملیاتی پژوهش
۱۱	فصل دوم: ادبیات پژوهش
۱۲	مقدمه
۱۴	تعریف سرمایه اجتماعی و نظریات پیرامون آن
۱۶	ابعاد سرمایه اجتماعی
۲۲	تعریف خطر پذیری
۲۳	دیدگاه ها و نظریات پیرامون خطرپذیری
۳۲	تحقیقات انجام شده در خارج کشور
۳۵	تحقیقات انجام شده در خارج کشور

ادامه فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۳۸	فصل سوم: روش اجرای پژوهش
۳۹	مقدمه
۴۰	روش پژوهش
۴۰	جامعه آماری
۴۰	تعداد نمونه
۴۱	متغیرهای پژوهش
۴۱	روش اجرای پژوهش
۴۲	ابزار اندازه گیری
۴۴	پایایی و روایی ابزارهای پژوهش
۵۳	شیوه اجرای پژوهش
۵۳	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۵۴	فصل چهارم: نتایج
۵۵	مقدمه
۵۶	الف) اطلاعات دموگرافیک
۶۰	ب) آزمون فرضیه ها
۶۹	فصل پنجم: نتیجه گیری
۷۰	مقدمه
۷۰	بحث در نتایج
۷۴	محدودیت ها
۷۴	پیشنهادات

ادامه فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷۶	فهرست منابع فارسی
۸۰	فهرست منابع انگلیسی
۸۲	پیوست ها
۸۳	پرسشنامه مورد استفاده
۸۹	چکیده انگلیسی

فهرست جداول

صفحه	عنوان جدول
۴۳	جدول ۱-۳: ترکیب سوالات پرسشنامه سرمایه اجتماعی مورد استفاده
۴۴	جدول ۲-۳: ترکیب سوالات پرسشنامه خطرپذیری نوجوانان ایرانی
۴۵	جدول ۳-۳: پایایی آزمون های مورد استفاده
۴۷	جدول ۴-۳: ماتریس ضرایب همبستگی دو متغیره پیرسون بین نمرات گروه نمونه در مقیاس های فرعی و کل مواد پرسشنامه سرمایه اجتماعی
۴۷	جدول ۵-۳: ماتریس ضرایب همبستگی دو متغیره پیرسون بین نمرات گروه نمونه در مقیاس های فرعی و کل مواد پرسشنامه خطرپذیری
۵۰	جدول ۶-۳: ماتریس تحلیل عوامل پرسشنامه سرمایه اجتماعی به ترتیب نزولی پس از چرخش به شیوه نرمال شده و ریمکس
۵۲	جدول ۷-۳: ماتریس عاملهای شش گانه پرسشنامه خطرپذیری به ترتیب نزولی پس از چرخش به شیوه نرمال شده و ریمکس
۵۶	جدول ۱-۴: مقایسه میانگین و انحراف معیار سرن افراد مورد مطالعه به جنس
۵۷	جدول ۲-۴: توزیع فراوانی مطلق و نسبی گروه سنی افراد مورد مطالعه
۵۸	جدول ۳-۴: توزیع فراوانی مطلق و نسبی رشته تحصیلی افراد مورد مطالعه
۵۹	جدول ۴-۴: توزیع فراوانی مطلق و نسبی وضعیت اشتغال افراد مورد مطالعه
۵۹	جدول ۵-۴: توزیع فراوانی مطلق و نسبی وضعیت تاهل افراد مورد مطالعه
۶۰	جدول ۶-۴: همبستگی پیرسون بین سرمایه اجتماعی و خطرپذیری

ادامه فهرست جداول

صفحه	عنوان جدول
۶۱	جدول ۴-۷: همبستگی پرسون بین بعد شناختی سرمایه اجتماعی و خطرپذیری
۶۱	جدول ۴-۸: همبستگی پرسون بین بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی و خطرپذیری
۶۲	جدول ۴-۹: همبستگی پرسون بین بعد ساختاری سرمایه اجتماعی و خطرپذیری
۶۲	جدول ۴-۱۰: همبستگی پرسون بین ابعاد پرسشنامه خطرپذیری و سرمایه اجتماعی
۶۴	جدول ۴-۱۱: مقایسه میانگین و انحراف معیار نمره افراد در پرسشنامه های سرمایه اجتماعی و خطرپذیری بر حسب جنس
۶۵	جدول ۴-۱۲: مقایسه میانگین و انحراف معیار نمره افراد در پرسشنامه های سرمایه اجتماعی و خطرپذیری بر حسب وضعیت تاهل
۶۷	جدول ۴-۱۳: مقایسه میانگین و انحراف معیار نمره افراد در پرسشنامه های سرمایه اجتماعی و خطرپذیری بر حسب وضعیت اشتغال

فصل اول: کلیات پژوهش

- مقدمه
- بیان مساله
- اهمیت و ضرورت موضوع
- اهداف پژوهش
- فرضیات پژوهش
- تعاریف مفاهیم: تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها

مقدمه

امروزه در کنار سرمایه‌های انسانی و اقتصادی، سرمایه دیگری به نام سرمایه اجتماعی مورد توجه دانشمندان علوم اجتماعی قرار گرفته است. سرمایه اجتماعی یا بعد معنوی و اجتماعی یک جامعه، میراثی تاریخی است که از طریق تشویق افراد به همکاری و مشارکت در تعاملات اجتماعی، قادر است به حل معضلات و آسیب‌های اجتماعی جامعه، فائق آید و حرکت به سوی رشد و توسعه شتابان اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را امکان‌پذیر سازد (الوانی و سیدنقوی، ۱۳۸۱).

در واقع، سرمایه اجتماعی را می‌توان در کنار سرمایه‌های اقتصادی و انسانی، بخشی از ثروت ملی به حساب آورد که بستر مناسبی برای بهره‌برداری از سرمایه انسانی و فیزیکی و راهی برای نیل به موفقیت قلمداد می‌شود. بدون سرمایه اجتماعی، هیچ اجتماعی به هیچ سرمایه‌ای نمی‌رسد، به طوری که بسیاری از گروه‌ها، سازمان‌ها و جوامع انسانی، بدون سرمایه اقتصادی و صرفاً با تکیه بر سرمایه انسانی و اجتماعی توانسته‌اند به موفقیت دست یابند، اما هیچ مجموعه انسانی، بدون سرمایه اجتماعی نمی‌تواند اقدامات مفید و هدفمندی انجام دهد (علاقه بند، ۱۳۸۴).

سرمایه اجتماعی موجب می‌گردد تا افراد و جوامع از روبرو شدن با مشکلاتی همچون مواد مخدر، الکل، رفتارهای خشونت‌آمیز و رفتارهای جنسی پرخطر پرهیز نمایند. محققین و دانشمندان، در دهه‌های اخیر حوزه‌های مرتبط با سرمایه‌های اجتماعی فردی و جمعی را در خانواده، نهادهای آموزشی و همسالان مورد مطالعه قرار داده و بدین نتیجه دست یافته‌اند که عوامل روان‌شناختی، اقتصادی و جامعه‌شناختی با رفتارهای پرخطر جوانان و نوجوانان رابطه دارد. رفتارهای پرخطر، احتمال نتایج مخرب جسمی، روانی و اجتماعی را برای نوجوان افزایش می‌دهد. به منظور کاهش صدمات و خسارت‌های جبران‌ناپذیر رفتارهای پرخطر و بالا بودن هزینه تغییر رفتار جوانان و نوجوانان در سطح فردی و اجتماعی، پیشگیری مناسب‌ترین استراتژی برای کاهش رفتارهای پرخطر و تهدیدکننده در سطح جامعه می‌باشد (زاده محمدی و احمدآبادی، ۱۳۸۷).

از جمله راهکارهای پیشگیری از خطرپذیری و رفتارهای پرخطر در جوانان و نوجوانان، شناخت عوامل مرتبط با این رفتارهاست، که در این رابطه در این فصل، ابتدا به بیان مساله و ضرورت و اهمیت انجام این پژوهش پرداخته شده و سپس اهداف، فرضیه‌ها و تعریف مفاهیم پژوهش ارائه گردیده‌اند.

بیان مساله

دوره جوانی، سال‌های بین ۱۷ تا ۳۰ سالگی را در بر می‌گیرد که با تکامل بلوغ و در برخی موارد با ورود به دانشگاه آغاز می‌گردد. با ورود به دانشگاه، جوان نقش‌ها و مسئولیت‌های جدیدی را می‌پذیرد و مهارت‌های اجتماعی و توانمندی‌های علمی و عملی خود را برای برعهده گرفتن این نقش‌ها پرورش می‌دهد. یکی از کارکردهای مهم این دوره از زندگی، دستیابی به استقلال و خودمختاری است که به شکل توانایی، تصمیم‌گیری مستقل و انجام تکالیف زندگی بدون اتکا به دیگران پدیدار می‌شود، لیکن برای بسیاری از آنها، وجود عوامل متعدد جسمی، روانی و اجتماعی در این دوران، می‌تواند آنها را در معرض خطرپذیری و رفتارهای پرخطر قرار دهد (شرفی، ۱۳۸۷).

مونک^۱ (۱۹۹۹)، دانشجویان قشر وسیعی از جمعیت فعال یک کشور را تشکیل می‌دهند. در همه کشورهای جهان مسایل دانشگاهی و مشکلات و دشواریهای دانشجویان دامنه وسیعی را در بر می‌گیرد و به نظر می‌رسد که عوامل متعددی سلامت اجتماعی و روانی آنها را بخطر می‌اندازد. این عوامل می‌توانند ترکیبی از محرک‌های درونی همچون شخصیت، نگرش و باورهای فرد، و عوامل تنش‌زای بیرونی باشند. این عوامل تنش‌زا در دانشجویان غالباً منجر به شکست تحصیلی، بیکاری، اعتیاد و سوء مصرف مواد و سایر آسیب‌های اجتماعی می‌شود. چالش‌ها و مشکلات مربوط به دوران دانشجویی، تغییرات مربوط به تحول، انطباق و سازگاری با سبک زندگی جدید، جدایی از محیط‌های آشنا و حمایت‌کننده، رفتار گروهی و فشارهای ناشی از آن و فرهنگ موجود در دانشگاهها همگی دست به دست هم داده و دانشجویان را در معرض انواع آسیب‌های اجتماعی و رفتارهای پرخطر قرار می‌دهند (سهرابی، ترقی‌جاه و نجفی، ۱۳۸۶).

رفتارهای پرخطر به رفتارهایی گفته می‌شود که احتمال پیامدهای منفی و مخرب جسمی، روان‌شناختی و اجتماعی را در فرد افزایش دهد (کارگر و گرور^۲، ۲۰۰۳). جسور (۱۹۸۷)، رفتارهای پرخطر را شامل سیگارکشیدن، مصرف مواد مخدر، الککل، رانندگی خطرناک و فعالیت جنسی زودهنگام دانسته

---

1 Monk

2 Carr-Gregg & Grover

است. خطرپذیری علاوه بر این که انجام رفتارهای پرخطر را در برمی گیرد، به آسیب پذیری و در معرض خطر بودن از سوی محیط و نزدیکان و نیز گرایش ها، تمایلات و باورهای نادرست و تهدید کننده فرد در مورد رفتارهای پرخطر اشاره دارد (زاده محمدی و احمدآبادی، ۱۳۸۷).

تلاش های زیادی در کشورهای جهان به منظور شناخت و تغییر عوامل محیطی و فردی زمینه ساز رفتارهای پرخطر انجام گرفته است. از جمله این تلاش ها، توجه به جنبه اجتماعی سلامت می باشد که با مطالعه «سرمایه اجتماعی»^۱ امکانپذیر می باشد. سرمایه اجتماعی ساختاری چندبعدی است که مشارکت بین فردی و تعاملات اجتماعی را در بر می گیرد. بنابراین، سرمایه اجتماعی را می توان حاصل پدیده هایی همچون اعتماد متقابل، تعامل اجتماعی متقابل، گروه های اجتماعی، احساس هویت جمعی و گروهی، احساس وجود تصویری مشترک از آینده و کار گروهی دانست که با تعاملات موثر و مناسب بین فردی و گروهی، می توان زمینه های پیشگیری از رفتارهای پرخطر و بسیاری از آسیب های روانی اجتماعی همچون مواد مخدر، الکل و رفتارهای جنسی پرخطر را فراهم آورد (کلمن^۲، ۱۹۹۰).

با توجه به این واقعیت که رفتارهای پرخطر می توانند سلامت جسمی، روانی و اجتماعی جامعه را به خطر اندازند و در نظر گرفتن صدمات و خسارت های جبران ناپذیر خطرپذیری جوانان و نوجوانان، ضرورت اقدامات پیشگیرانه بیش از پیش نمایان می گردد. این پژوهش در صدد است تا رابطه سرمایه اجتماعی و ابعاد آن را با رفتارهای پرخطر به عنوان یکی از عوامل مرتبط با این رفتارها، مورد مطالعه و بررسی قرار دهد.

اهمیت و ضرورت پژوهش

بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۵، ساخت جمعیتی جامعه ایران جوان است و حجم بالایی از جمعیت کشور را جوانان و نوجوانان و حجم وسیعی از مشکلات و چالش های جامعه را مسایل آنها تشکیل می دهند. جوانی و نوجوانی، سنینی است که در آن فرد بیش از گروه های سنی دیگر، خطرپذیر می باشد، لیکن با حجم فراوان مشکلات جسمی، روانی و اجتماعی، بررسی های کاربردی و

---

1 Social capital

2 Coleman

بنیادی محدودی پیرامون خطرپذیری آنها انجام گرفته است و مطالعات انجام شده بیشتر به شیوع و بروز رفتارهای جنسی محافظت نشده قبل از ازدواج و تزریق مواد مخدر پرداخته اند که این دو رفتار، تحلیل احتمال ابتلا به ایدز مورد توجه قرار گرفته و سایر موارد نادیده گرفته شده اند (نجات و همکاران، ۱۳۸۵).

سازمان جهانی بهداشت^۱ (۲۰۰۱)، در مرور بررسی های انجام شده بر روی جوانان و نوجوانان، نشان می دهد که در بسیاری از کشورهای جهان بخصوص کشورهای در حال توسعه رفتارهای خشونت آمیز، مصرف سیگار، الکل و مواد مخدر رو به افزایش است (کریم خانلویی، ۱۳۸۰).

شیوع رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان و جوانان در ایران، نیز نگرانی های عمیقی را در سطوح مسئولین اجرایی و مدیریتی کشور، دانشگاهیان و جامعه به وجود آورده است. میانگین سن شروع سیگار در ایران در بین افراد سیگاری، ۱۶/۶ سال بوده و بالاترین نسبت معتادان کشور (۴۵/۷٪) در فاصله ۱۷ تا ۲۲ سال مصرف مواد را آغاز کرده اند (رجب پور، ۱۳۸۸).

محققین علاوه بر عوامل روان شناختی، عوامل جامعه شناختی بسیاری را با رفتارهای پرخطر نوجوانان و جوانان مرتبط می دانند و معتقدند با بررسی سرمایه اجتماعی می توان زمینه های سلامت اجتماعی افراد و جامعه را تعیین نمود. گروهی معتقدند سرمایه اجتماعی در خانواده و جامعه، باعث فراهم آوردن شبکه حمایتی برای اعضا می شود، و گروهی دیگر ارزشها و هنجارهای مشترک ناشی از سرمایه اجتماعی، را دلیل کاهش جرم، مصرف مواد مخدر و رفتارهای پرخطر دیگر ذکر می کنند (لدرمن، لویزا و مندس^۲، ۱۹۹۹).

بیکر^۳ (۲۰۰۲)، معتقد است سرمایه اجتماعی نقش بسیار مهمتری از سرمایه فیزیکی و انسانی در جوامع ایفا می کند و شبکه های روابط جمعی و گروهی، پایه های انسجام اجتماعی را فراهم می آورند. بدون سرمایه اجتماعی، سایر سرمایه ها اثربخشی خود را از دست می دهند و پیمودن راه های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی دشوار می شوند (الوانی و ربیعی، ۱۳۸۲).

گروهی دیگر معتقدند اعتماد و انتظارات دو جانبه و دسترسی به اطلاعات و کانال های ارتباطی

---

¹ World Health Organization (WHO)

² Lederman, Loayza & Menendes

³ Baker

ناشی از سرمایه اجتماعی در گروهها، باعث تثبیت و علاقمندی به هم‌نوایی با هنجارها در جوانان و نوجوانان می‌گردد. این گروهها را خانواده، دوستان، همسایگان، مساجد، کلوب ها و یا باشگاههای ورزشی تشکیل می‌دهند (بورديو^۱، ۱۹۸۶).

- وجود شواهد مبتنی بر کاهش سن اعتیاد و مصرف دخانیات، گرایش نوجوانان به قرصهای روان گردان، روابط جنسی قبل از ازدواج، حوادث رانندگی مرگبار و نزاع های خیابانی در ایران، گویای این مساله است که خطرپذیری جوانان و نوجوانان، به عنوان یک مسأله اجتماعی مطرح و ضرورت انجام بررسی های دقیق و عمیق در این زمینه را می‌طلبد. اثرات جبران ناپذیر رفتارهای پرخطر در جوانان و نوجوانان و بالابودن هزینه های مالی مداخلات فردی و اجتماعی، پیشگیری را بهترین رویکرد برای کاهش رفتارهای پرخطر و تهدید کننده در سطح جامعه معرفی می‌نماید (نجات و همکاران، ۱۳۸۵).
- این مطالعه در نظر دارد با بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و ابعاد آن با خطرپذیری در دانشجویان، مسئولین برنامه های آموزشی و خدمات درمانی و مشاوره را در امر پیشگیری و درمان رفتارهای پرخطر، در این قشر آسیب پذیر یاری دهد.

اهداف پژوهش

- ۱- تعیین رابطه سرمایه اجتماعی و خطرپذیری در دانشجویان ساکن در خوابگاههای دانشگاه علامه طباطبایی تهران در سال ۱۳۸۹.
- ۲- تعیین رابطه بعد شناختی سرمای اجتماعی با خطرپذیری در دانشجویان مورد مطالعه.
- ۳- تعیین رابطه بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی با خطرپذیری در دانشجویان مورد مطالعه.
- ۴- تعیین رابطه بعد ساختاری سرمایه اجتماعی با خطرپذیری در دانشجویان مورد مطالعه.
- ۵- تعیین رابطه سرمایه اجتماعی و ابعاد مختلف خطرپذیری در دانشجویان مورد مطالعه.
- ۶- بررسی وجود تفاوت بین خطرپذیری و سرمایه اجتماعی در دانشجویان مورد مطالعه برحسب جنس.
- ۷- بررسی وجود تفاوت بین خطرپذیری و سرمایه اجتماعی در دانشجویان مورد مطالعه برحسب وضعیت تاهل.

۸ - بررسی وجود تفاوت بین خطرپذیری و سرمایه اجتماعی در دانشجویان مورد مطالعه بر حسب وضعیت اشتغال.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌های این پژوهش عبارتند از:

- ۱ - بین سرمایه اجتماعی و خطرپذیری در دانشجویان خوابگاهی مورد مطالعه، رابطه وجود دارد.
- ۲ - بین بعد شناختی سرمایه اجتماعی و خطرپذیری در دانشجویان خوابگاهی مورد مطالعه، رابطه وجود دارد.
- ۳ - بین بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی و خطرپذیری در دانشجویان خوابگاهی مورد مطالعه، رابطه وجود دارد.
- ۴ - بین بعد ساختاری سرمایه اجتماعی و خطرپذیری در دانشجویان خوابگاهی مورد مطالعه، رابطه وجود دارد.
- ۵ - بین ابعاد مختلف خطرپذیری (رانندگی خطرناک، رفتار خشونت آمیز، سیگار، الکل، مواد مخدر و خطرپذیری جنسی) و سرمایه اجتماعی در دانشجویان خوابگاهی مورد مطالعه، رابطه وجود دارد.
- ۶ - بین دانشجویان پسر و دختر خوابگاهی، در زمینه سرمایه اجتماعی و خطرپذیری تفاوت معنی دار وجود دارد.
- ۷ - تفاوت معنی داری بین سرمایه اجتماعی و خطرپذیری دانشجویان مجرد و متأهل خوابگاهی مورد مطالعه، وجود دارد.
- ۸ - بین دانشجویان شاغل و بیکار خوابگاهی، در زمینه سرمایه اجتماعی و خطرپذیری تفاوت معنی دار وجود دارد.

تعاریف مفاهیم

الف) تعریف نظری متغیرها

سرمایه اجتماعی: سرمایه اجتماعی به مجموعه هنجارهای موجود در سپس تم‌های اجتماعی اطلاق می‌گردد که موجب ارتقاء سطح همکاری و ارتباطی اعضای جامعه شده و با خلق هنجارها و اعتماد متقابل، زمینه کاهش آسیب پذیری افراد جامعه را فراهم خواهد ساخت، و شامل مولفه های مشارکت در فعالیتهای اجتماعی، احساس اعتماد و امنیت، تعامل اجتماعی متق ابل با افراد جامعه، خانواده و دوستان، ارتباطات شغلی، تحمل دیدگاه سایرین و ارزش زندگی می‌گردد، که در برگیرنده سه بعد ساختاری، ارتباطی و شناختی می‌باشد (اونیکس و بولن^۱، ۲۰۰۰).

خطرپذیری: خطرپذیری به رفتارهایی گفته می‌شود که احتمال پیامدهای منفی و مخرب جسمی، روانی و اجتماعی را در افراد افزایش می‌دهد. این رفتارها شامل سیگارکشیدن، مصرف مواد مخدر، الکل، رانندگی خطرناک، درگیری و خشونت و فعالیت های جنسی زود هنگام می‌باشد (زاده محمدی و احمدآبادی (۱۳۸۷).

ب) تعریف عملیاتی متغیرها

سرمایه اجتماعی: دراین پژوهش نمرات بجهت آمده در پرسشنامه سرمایه اجتماعی و ابعاد آن (اونیکس و بولن، ۲۰۰۰)، عملیاتی و به صورت زیر نمره گذاری می‌شوند:

بعد شناختی: در رابطه با مشارکت، اعتماد، نگرشها و تعهدات موجود در مجموعه بوده و شامل سوالات ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۲۳، ۲۴، ۲۵ و ۲۶ پرسشنامه سرمایه اجتماعی می‌گردد.

بعد ساختاری: در رابطه با تصمیم گیری، ساختارها و فعالیتهای گروهی در جامعه بوده و شامل سوالات ۱، ۲، ۳، ۱۹، ۲۱، ۲۷، ۲۸، ۲۹ و ۳۰ پرسشنامه سرمایه اجتماعی می‌گردد.